

Alojzije Stepinac u zagrebačkom *Vjesniku* u vremenskom razdoblju 1945–1960. (Bibliografski prikaz)".

Četvrti dio je posvećen dr. Josipu Buturcu (1905–1993). Članci su: "Dr. Josip Buturac, arhivist i povjesničar. Biobibliografski podaci uz 80. rođendan"; "Bibliografija dr. Josipa Buturca u vremenskom razdoblju 1984–1993." i "Autobiografski zapisi dr. Josipa Buturca u njegovom rukopisu 'Moja zapamćenja'".

"Prilozi" sadrže "Biblioteku književne djelatnosti Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda" i "'Pjesma mojem grobu' književnika franjevca dr. Bonaventure Čuka" uz njegovu biografiju i literaturu o njemu.

Za nas je, uz ostalo, posebno zanimljiv dio o dr. Josipu Buturcu, koji je bio djelatnik Hrvatskog državnog arhiva kroz dugi niz godina (1941–1965), pa su tragovi njegovog djelovanja i danas svježi, a još su aktivni i arhivisti koji su s njim radili. Dakako, daleko je poznatiji kao crkveni povjesničar i pisac u mnogim publikacijama, ali je ovdje posebno zanimljiv dio koji se odnosi na njegove autobiografske bilješke, objavljene iz rukopisne ostavštine i koje mogu biti itekako korisne pri proučavanju ljudi, odnosa i događaja iz naše nedavne prošlosti.

Ivan Dovrančić

ARCHIVALISCHE ZEITSCHRIFT, sv. 78, München, siječanj 1994.

U listopadu 1992. godine, izlaskom iz tiska 77. sveska, prekinuta je desetogodišnja stanka u izlaženju časopisa *Archivalische Zeitschrift*. Pred nama je i 78. svezak ovog uglednog stručnog časopisa s područja arhivistike, što je počeo izlaziti davne 1876. godine u izdanju Kraljevskog bavarskog općeg državnog arhiva. Ovaj svezak sadrži ukupno tri članka.

Ključni sastavak ovoga sveska na zanimljiv način i dosad neuobičajenim pristupom bavi se svijetom arhiva i arhivista u jednom dužem vremenskom odsječku. *Arhivisti kao pjesnici, prilog povijesti njemačke književnosti*, autora Wolfganga Leescha, naslov je ovog opsežnog članka, koji u posve novom svjetlu prikazuje arhiviste iz arhiva njemačkog govornog područja i mjesto koje imaju unutar njemačke kulture. Značajan je to doprinos ne samo povijesti njemačke književnosti nego i povijesti arhiva.

S obzirom na dvojnju funkciju arhivista, kao znanstvenika i djelatnika uprave, ne čudi što je ova struka dala toliko znanstvenika i političara, kao što su primjerice austrijski savezni kancelar Michael Mayr, bavarski predstavnik u parlamentu Edmund Jörg ili predsjednik pokrajinske vlade Georg Irmer. No zanimljivo je da se veliki broj njemačkih arhivista, a oni su "racionalni istraživači i sređivači administra-

cije", vrlo uspješno okušao i u književnosti te da su poznati ne samo kao pisci povijesnih romana, što je djelomice razumljivo, nego i kao dramatičari i lirici. Istovremeno pak, čitav niz "arhivista-pjesnika", vrlo poznatih u svojem vremenu, zaboravljeni su s pravom ili ne. Bili su to pjesnici u sjeni javnosti, u literaturi nikad poznati i spomenuti, pjesnici domovine i svoga zavičaja, kojima je literarna djelatnost pružala jedino neizmjernu radost.

Wolfgang Leesch predstavio nam je niz monografija arhivista, uspješnih u svojoj struci kao i u svom pjesništvu, opravdavajući nastanak ovog neobičnog i poticajnog članka pitanjem: "A što bi jedan arhivist mogao s obzirom na struku drugo i ponuditi do monografije?". Ove monografije pružile su mogućnost da se sagleda mnoštvo poetskog izraza kojim su se ovi "književnici u sebi" služili – od povijesnog romana i epa, do romana-pisma, novela, domoljubnih i lirskih pjesama, od bajke i basne do humoreske i političke satire, od drame do melodrame i opernih libreta.

Autor je dao sliku svakog arhivista posebno, opisavši njegov rad i dostignuća u arhivskoj struci, kao i njegovu djelatnost na estetskom izrazu. To je nekrolog znanstvenom, književnopovijesnom i poetskom djelu ovih izuzetnih ljudi. Arhivisti, potpuno predani svojoj struci, odgovarajući svim znanstvenim i stručnim obvezama, a istovremeno osjećajući jaram te profesije, kao skriveni slobodni pjesnici svom su silinom svojega bića osjećali pomake svijeta i čovjeka i bolni kontrast pjesničkoga zanosa spram jednoličnosti profesionalnih obveza, predali su se tim malim beznačajnim, a znakovitim izljevima svoje osobnosti.

Poticajan je ovo članak, jer nas navodi na dublje promišljanje odnosa racionalnog i emotivnog odnosno arhivističkog i poetskog, ali istovremeno na razmišljanje o ljudima iz naše sredine danas ili pak onima od jučer, koji su osim uspješne arhivističke karijere i u nekim drugim djelatnostima pokazali svoju osobnost, inventivnost i kreativnost.

Drugi članak *Die Anfänge des Landesarchivs Speyer*, autora Volkera Rödela, prikaz je povijesnog razvoja i nastanka Zemaljskog arhiva u Speyeru. No, zanimljivo je da je povijest ovoga arhiva ujedno i zrcalna slika povijesti cijele jedne regije. Radi se o dijelu Bayerna, dolini rijeke Rajne, koji je početkom 19. st., točnije 1816. god. bio pod snažnim utjecajem francuske uprave i poput otoka izvan neposrednog utjecaja nove domovine.

Grada Zemaljskog arhiva Speyer djelomično je bila pohranjena u arhivu u Meinzu, a 1804. vladin je povjerenik dio građe odnio u francusku Nacionalnu biblioteku. Ovaj "departmanski arhiv", kako su ga i po odlasku Francuza nazivali, pohranjivao je i dokumentaciju francuske uprave.

Godine 1814. utemeljena je Zemaljska administrativna komisija (LAK), koja je nadzirala administrativne podjele te regije. Prema načelu provenijencije, arhivska

građa je pripala onoj državi odnosno arhivu, za koje je u trenutku nastajanja bila od velikog značenja.

Također zanimljiv je i članak Stefana Hartmanna *Die Abgabe des Radzivilischen Archivs aus Königsberg*, koji prati povijest arhivskog fonda Ministarstvo državnog proračuna, pohranjenog u Povijesnom državnom arhivu u Königsbergu, a od 1979. u Tajnom državnom arhivu berlinskog kulturnog središta. Ovaj fond osim istočnopruskih folijanata sadrži i kneževski arhiv, kao i najvažnije zbirke za proučavanje povijesti istočne Pruske u ranom novom vijeku i njenih dodirnih točaka s poviješću drugih njemačkih teritorija te s Poljskom i Litvom.

Prvi pregled djelatnosti ovoga Ministarstva načinio je arhivist Elias Diederich 1740. godine. Taj popis bio je temelj prema kojem je nastao novi popis 1953., napravljen u Državnom arhivu u Göttingenu, kao i onaj iz 1979. godine. Osim službenih spisa fond sadrži i osobne spise duhovnika, poslanika i službenika.

Ovaj članak zorno nam predočava brigu koja je vođena o arhivalijama početkom novoga vijeka, a primjer cjelovitosti Radziwillschen arhiva u Königsbergu pokazuje i kako se pod utjecajem francuske uprave uvelo i održalo načelo provenijencije: "Svako povijesno arhivsko tijelo treba se čuvati kao jedinstveno, na mjestu gdje je nastalo, kao posljedica djelatnosti njegova tvorca".

Erna Perak

ARCHIVI PER LA STORIA, Rivista dell'Associazione nazionale archivistica italiana, god. VII, br. 1, Firenca 1994.

Ovaj broj revije Nacionalnog talijanskog arhivističkog udruženja posvećen je savjetovanju arhivista, održanoga u Rocca di Papa od 21. do 23.V.1992. g. na temu: "Arhivska pomagala – metodologija i doktrina" i sadrži priloge s tog savjetovanja na 336 stranica. Razlog ovog savjetovanja je bio zahtjev za razmatranjem upotrebe arhivističke terminologije shvaćene u najširem smislu.

Objavljeni radovi su podijeljeni u pet skupina. Prva skupina radova pod naslovom "Opća pomagala" sadrži 7 tekstova:

"Censusi" – o tome kako oblikovati popise osoba ili vlasništva, koje podatke i na koji način unositi, s posebnim naglaskom da se ne zanemari cjelina na račun analitičkih podataka.

"Arhivski vodiči po područjima" – predlaže se postupak pri rješavanju problematike s kojom se susrećemo uvijek iznova u arhivistici tj. na koji način stvoriti dobar vodič po pojedinim područjima arhiva.